

UDK 911.3:324(497.16)"1990/2012"

16.648:324(497.16)"1990/2012"

Оригиналан научни рад

Original scientific work

Љубомир Поповић

**ГЕОПРОСТОРНА АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИЗБОРА У ЦРНОЈ ГОРИ
– ПРИЛОГ ЕЛЕКТОРАЛНОЈ ГЕОГРАФИЈИ**

Извод: Након акцентовања важнијих методолошких праваца електоралне географије и одлика изборног система у Црној Гори, извршена је географска анализа резултата трију последњих председничких и парламентарних избора преко картографског представљања. Посебно су истакнуте национална и вјерска структура становништва као детерминанте политичког понашања у Црној Гори.

Кључне ријечи: електорална географија, изборни резултат, изборни систем, политичке партије

Abstract: After accentuation of more important methodological courses of electoral geography and features of election system in Montenegro, a geographical analysis of election results was done on the last three president and parliamentary elections by the method of cartographic presentation. National and religious structure of the population as determinants of political behavior in Montenegro was emphasized.

Key words: electoral geography, election system, election result, political parties

Увод

Електорална географија је субдисциплина политичке географије која се бави проучавањем резултата избора (енгл. elections – избори). У обухват или предмет истраживања електоралне географије улазе и питања утицаја политичких снага и динамика тих утицаја, што је, опет, изражено изборним резултатима. Мотивација бирача представља основно мјесто истраживања у електоралној географији (Грчић, М., 2000: 84). У вези с тим издваја се неколико методолошких праваца.

Еколошки правац. Они који су слиједили овај правац истраживања истицали су да фактори образовног нивоа и политичке културе много утичу на страначко опредељење бирача (Грчић, М., 2000: 84).

Електорално – психолошки правац – Следбеници овог правца познати као географи „бихејвиористи”, инсистирају на три ефекта повезана с утицајем спољашње средине на понашање бирача:

а) „ефекат сусједства” који је устаљени стереотип политичких преференција социјалне групе становништва која живи у одређеном региону, на гласање „бирача за неку партију”;

б) „ефекат спорног проблема”, издваја се када је одређена тема на изборима важнија за неки регион него за остале;

в) „ефекат гласања за свога” када неки кандидат на изборима добије већину гласова у изборној јединици из које потиче.

Структурно - функционални правац. Његовом примјеном омогућава се приказивање три дијела електоралне географије као процеса: а) географија утицаја партија, б) географија изборних представника, в) географија резултата избора (Грчић, М., 2000: 85).

Циљ овога рада је да са гледишта електоралне географије анализира резултате парламентарних и предсједничких избора у Црној Гори. Резултати избора у Црној Гори праћени су преко статистичких (званичних) публикација. Промјене су праћене у 4 главне демографско-статистичке регије: Сјевероисточној, Сјеверној, Централној и Јужној.

Изборни систем у Црној Гори

У Црној Гори су децембра 1990. одржани први вишестраначки избори. Изборно право базира се на поштовању начела општости, слободе, непосредности избора и тајног гласања. Активно бирачко право стиче се са навршених 18 година живота. Активност у погледу бирачког права стиче се испуњавањем услова: а) да има пребивалиште на територији Црне Горе; б) да му правоснажном судском одлуком није изречена мјера забране јавног иступања; в) да није правоснажном судском одлуком лишен пословне способности (Павићевић, В., Дармановић, С., Комар, О., Вујовић, З., 2007: 16-18).

Предсједнички избори. Предсједник Црне Горе бира се на општим изборима, непосредно и тајним гласањем, на мандат од пет година. Право да буде биран има држављанин Црне Горе са навршених 18 година живота и да има пребивалиште у Црној Гори минимум 10 година у последњих 15 година прије дана одржавања избора. Изборе расписује предсједник скупштине 120 дана прије истека мандата предсједника.¹

Кандидате могу предложити политичке странке или групе грађана на основу прикупљених потписа 1,5% бирача од укупног броја регистрованих бирача. Сам избор врши се гласачким листићем, при чему бирач може гласати само за једног кандидата. За предсједника се сматра изабраним онај кандидат који добио више од половине важећих гласова бирача који су гласали. У противном, за 14 дана одржава се други изборни круг у којем учествују два кандидата која су добила највећи број гласова, а у случају да ни након тога предсједник не буде изабран, поступак се понавља за 7 дана.²

¹ О овоме видјети *Закон о избору предсједника Црне Горе - основне одредбе*, члан 1 и 2, Службени лист Црне Горе бр. 17/2007.

² Члан 4, 16, 17 *Закон о избору предсједника Црне Горе*, Сл. л. Црне Горе бр. 17/2007.

Парламентарни избори. Расподјела мандата у изборном систему Црне Горе врши се примјеном *модификоване Д'Онтове методе*, стога што се „чисти” Д'Онтов метод у теорији веже за систем невезане изборне листе. Д'Онтов систем (франц. d'Hondt) представља један од математичких метода који се примјењују на расподјелу посланичких мандата у систему сразмјерног представљања, а назван је по белгијском професору математике В. д'Онту. Познат је и као метод најмањег заједничког дјелитеља. Прво се израчуна бирачка маса сваке изборне листе, након чега се бирачка маса сваке листе дијели са бројевима 1, 2, 3, све до броја n , колико се посланика бира у изборној јединици. Добијени количници се разврставају по величини, након чега се почев од највећег према најмањем одбројава онолико количника колико се посланика бира у јединици. У Црној Гори примјењује се систем партијских листа, чије су особине: - да је цијела држава изборна јединица; - бирачи гласају за партије а не за кандидата; - партије састављају листе кандидата које представљају бирачима; - партије добијају онолики проценат посланичких мјеста колико су добиле гласова на изборима. Предности овог система су: - једино је потенцијално чист систем пропорционалне репрезентације, правичан према свим партијама; - доприноси јединству подстичући бираче да се поистовјете са својом нацијом или регионом а не са изборним округом; - олакшан је избор жена и кандидата мањина у колико се налазе на партијским листама; - представљање великог броја малих партија осигурава стављање нагласка на преговарање и консензус. Недостаци (слабости): - да велики број малих партија може да проузрокује слабу и нестабилну владу; - веза између представника и бирачког тијела је сасвим прекинута; - непопуларни кандидати који се налазе високо на партијској листи не могу бити елиминисани; - партије постају веома централизоване због тога што вођство одређује састав партијске листе, што подстиче послушност чланова нижег ранга. Напријед наведено говори у прилог томе да идеалних и апсолутно добрих тј. праведних изборних метода нема. Изборни систем у Црној Гори одликује се тзв, прохибитивном клаузулом, (изборни праг, цензус), који је уједно нужни корективни фактор у систему пропорционалне репрезентације. Тиме је онемогућен улазак малих странака у парламент (Павићевић, В., Дармановић, С., Комар, О., Вујовић, З., 2007: 16-26).

На првим парламентарним изборима (децембар 1990. године) прохибитивна клаузула износила је 4% гласова од укупног броја гласова а од 2001. године 3% гласова од укупног броја бирача који су гласали. У Закону о избору одборника и посланика - члан 94 стоји да „у расподјели мандата учествују изборне листе које су добиле најмање 3% од укупног броја важећих гласова у изборној јединици. Изузетно од става 1 овог члана: 1) изборне листе за избор посланика одређеног мањинског народа или мањинске националне заједнице назначеног у изборној пријави или називу изборне листе, у случају да ни једна од њих не испуни услов из става 1 овог члана, а појединачно добију најма-

ње 0,7% важећих гласова, стичу право на учешће у расподјели мандата као једна - збирна изборна листа са укупно добијеним бројем важећих гласова, с тим што ће се за обрачун мандата признавати збрајање које обезбјеђује освајање од три мандата; 2) у случају да ни једна од изборних листа за избор посланика припадника хрватског народа у Црној Гори не испуни услове из става 1 овог члана и тачке 1 овог става, најуспјешнија од њих, са најмање 0,35% важећих гласова стиче право на један посланички мандат.”³ На ове одредбе право имају изборне листе припадника мањинског народа односно мањинске националне заједнице, са учешћем до 15% од укупног становништва у избор јединици према подацима са последњег пописа.

Изборне јединице. Овдје је кључно питање да ли се број представника у парламенту дефинише у односу на одређени број становника или број бирача, и стога у којој мјери утврђена „цијена” једног мандата по изборној јединици обезбјеђује поштовање начела једнаког права гласа. У Црној Гори основ посланичке легитимације чини бирачко тијело изборне јединице. Овдје је, од избора до избора, долазило до промјена у зависности од начина утврђивања изборних јединица. За изборну јединицу за избор посланика одређена је територија општине (у Црној Гори има их 21), уз образложење да се тиме „уважавају постојеће специфичности територијалне подјеле Републике, и с тим у вези, представљеност грађана свих тих територијалних јединица у парламенту.” Даље се наводи да је овај принцип најпогоднији јер обезбјеђује спровођење система сразмјерне представљености свих учесника изборног поступка, тзв. пропорционалног изборног система, и обезбјеђује да поједине општине (оне са мањим бројем странака и мјешовитим националним саставом) буду заступљене у скупштини (Павићевић, В., Дармановић, С., Комар, О., Вујовић, З., 2007: 42).

Према томе, критеријум за одређивање броја представника у парламенту је број грађана са правом гласа а не број становника по изборној јединици. Дакле, модел мандат/бирач а не мандат/становник. Сходно географским критеријумима издвајају се 4 регије Црне Горе: *Јужна или Приморска* (општине: Херцег-Нови, Тиват, Котор, Будва, Бар, Улцињ), *Средишња или Централна* (Никшић, Даниловград, Подгорица, Цетиње), *Сјеверна* (Пљевља, Бијело Поље, Жабљак, Шавник, Плужине, Мојковац, Колашин) и *Сјевероисточна* Црна Гора (Беране, Андријевица, Рожаје, Плав). Укупно 4 регије и 21 општина - изборна јединица. Према објављеним укупним резултатима избора за посланике у Скупштини Црне Горе одржаних 14. октобра 2012, у Црној Гори је укупно било 1060 бирачких мјеста, укључујући и 3 Казнено - поправна дома и затвора. Највише бирачких мјеста имају територијално највеће општине - Никшић (133) и Подгорица (134), а најмање Будва (18) и Тиват (19).⁴

³ Закон о избору одборника и посланика, члан 94, Сл.л. Црне Горе бр. 46/2011.

⁴ Више на сајту Државне изборне комисије www.dik.co.me - избори 2012.

Географија резултата избора у Црној Гори

а) Предсједнички избори

На предсједничким изборима 11. маја 2003. г. учествовала су три кандидата (таб. 1). Највећи број гласова освојио је Филип Вујановић (64,34% од важећих гласова), затим Миодраг Живковић (31,40%) и Драган Хајдуковић (4,26%). Кандидат који је освојио највише гласова предложен је од стране владајуће коалиције у Црној Гори - Демократске партије социјалиста (ДПС) и Социјалдемократске партије (СДП). Од укупног броја гласача (458. 399) гласало је њих 48,4% или 216. 995 важећих гласова, док је неважећих било 2%.

Табела 1. – Резултати предсједничких избора (11. мај 2003.)

	ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	КАНДИДАТИ		
					1. %	2. %	3. %
1	АНДРИЈЕВИЦА	4.399	1.513	1.485	1.68	77.24	21.08
2	БАР	29.536	13.754	13.389	7.87	57.73	34.40
3	БЕРАНЕ	27.284	10.769	10.613	2.64	77.11	20.25
4	БИЈЕЛО ПОЉЕ	38.666	19.310	19.003	2.78	75.80	21.42
5	БУДВА	11.527	5.763	5.614	3.62	62.59	33.79
6	ДАНИЛОВГРАД	11.342	6.134	6.033	3.05	68.74	28.21
7	ЖАБЉАК	3.454	1.803	1.756	1.54	66.17	32.29
8	КОЛАШИН	7.484	3.962	3.877	2.55	57.80	39.64
9	КОТОР	17.069	7.904	7.664	7.46	50.39	42.15
10	МОЈКОВАЦ	7.629	3.726	3.648	1.95	70.75	27.30
11	НИКШИЋ	54.224	27.095	26.720	3.38	63.71	32.91
12	ПЛАВ	11.255	5.341	5.265	2.07	79.96	17.97
13	ПЛУЖИНЕ	3.365	1.270	1.238	2.18	54.85	42.97
14	ПЉЕВЉА	27.655	13.512	13.186	2.93	64.53	32.53
15	ПОДГОРИЦА	117.939	60.605	59.319	4.52	62.15	33.34
16	РОЖАЈЕ	18.660	8.851	8.749	3.53	78.00	18.47
17	ТИВАТ	10.478	4.343	4.216	10.27	56.17	33.56
18	УЛЦИЊ	15.886	7.173	7.073	4.00	74.86	21.14
19	ХЕРЦЕГ НОВИ	23.430	8.751	8.454	5.18	49.61	45.21
20	ЦЕТИЊЕ	14.727	8.319	8.135	7.33	43.71	48.96
21	ШАВНИК	2.390	1.214	1.187	1.35	71.36	27.30
22	ЗАТВОРИ		385	371	4.31	75.20	20.49
	У РЕПУБЛИЦИ	458.399	221.497	216.995	4.26	64.34	31.40

Кандидати: 1. Драган Хајдуковић, 2. Филип Вујановић, 3. Миодраг Живковић

Извор: Центар за демократску транзицију (www.cdtmn.org)

Већину гласова Вујановић је добио у 20 општина Црне Горе, с тим да је у неким општинама Сјеверне (Бијело Поље) и свим општинама Сјевероисточне Црне Горе (Рожаје, Плав, Андријевица, Беране) добио преко 75% од важећих гласова. Испод 50% добио је на Цетињу и у Херцег Новом. На Цетињу већину гласова (48,96%) добио је кандидат Миодраг Живковић. Ово се дијелом објашњава тим да је исти био предложен од стране Либералног Савеза Црне Горе - партије која је индипендистичке профилације, са најјачим упориштем управо на Цетињу као историјској престоници,

ци Црне Горе. Запажен проценат гласова (42,15%) добио је у Котору - мјесту гдје исти кандидат живи и ради, и одакле потиче. Нешто слично евидентно је у случају кандидата Драгана Хајдуковића који је највише гласова добио у Тивту (10,27%) одакле потиче. У оба случаја може се препознати тзв „ефекат гласања за свога” из електорално-психолошког правца електоралне географије. Актери опозиционог дијела политичке сцене у Црној Гори нису узели учешћа на овим изборима.

На предсједничким изборима 6. априла 2008. г. учествовала су 4 кандидата - Филип Вујановић као кандидат владајуће партије (ДПС-СДП) по други пут, и представници опозиционих партија (таб. 2). Вујановић је добио 51,89% гласова.

Табела 2. – Резултати предсједничких избора (6. април 2008)

	ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	КАНДИДАТИ			
					1. %	2. %	3. %	4. %
1	АНДРИЈЕВИЦА	4.297	3.210	3.191	3.98	23.94	29.77	42.31
2	БАР	32.884	20.055	19.784	20.58	15.67	7.82	55.92
3	БЕРАНЕ	28.355	19.681	19.528	11.07	20.67	15.78	52.48
4	БИЈЕЛО ПОЉЕ	40.101	28.629	28.372	10.36	18.64	11.88	59.12
5	БУДВА	13.278	9.417	9.296	12.85	13.21	7.92	66.02
6	ДАНИЛОВГРАД	12.053	8.980	8.882	14.57	18.91	14.48	52.04
7	ЖАБЉАК	3.384	2.448	2.409	7.56	21.54	26.40	44.50
8	КОЛАШИН	7.261	5.666	5.571	12.92	25.63	14.00	47.44
9	КОТОР	17.796	10.787	10.561	19.70	19.64	11.51	49.14
10	МОЈКОВАЦ	7.561	5.941	5.866	12.73	17.08	25.33	44.85
11	НИКШИЋ	56.620	40.475	39.894	13.08	21.82	13.37	51.73
12	ПЛАВ	12.802	6.791	6.708	13.31	2.59	9.11	69.99
13	ПЛУЖИНЕ	3.242	2.291	2.275	7.47	32.53	33.36	26.64
14	ПЉЕВЉА	27.691	21.115	20.932	17.10	30.25	15.52	37.13
15	ПОДГОРИЦА	132.155	91.626	90.238	19.60	21.18	10.63	48.60
16	РОЖАЈЕ	20.112	11.866	11.776	19.65	1.29	1.25	77.81
17	ТИВАТ	10.947	7.170	7.055	20.65	20.06	7.60	51.69
18	УЉЦИЊ	17.669	9.897	9.757	25.08	4.25	3.92	66.75
19	ХЕРЦЕГ НОВИ	25.051	17.069	16.747	18.99	30.14	16.71	34.16
20	ЦЕТИЊЕ	14.924	8.949	8.587	26.69	4.65	4.86	63.81
21	ШАВНИК	2.229	1.759	1.744	3.67	23.68	22.02	50.63
22	ЗАТВОРИ	0	633	608	9.54	19.24	2.47	68.75
	У РЕПУБЛИЦИ	490.412	334.455	329.781	54.874	64.473	39.316	51.89

Кандидати: **1.** Небојша Медојевић, **2.** Андрија Мандић, **3.** Срђан Милић, **4.** Филип Вујановић. Извор: *Центар за демократску транзицију (www.cdtmn.org)*

Излазност на овим изборима износила је 68,2% што је скоро 20% више у односу на претходне предсједничке изборе, са 1,40% неважећих гласова. Апсолутну већину Вујановић је добио у 12 општина, а релативну у још 8. Највише гласова (77,81%) добио је у Рожајама и Плаву (69,99%), а значајан проценат у Будви и Тивту. У Сјевероисточној регији Вујановић је и на овим изборима добро котиран, с тим што у Андријевици овог пута није добио апсолутну већину. Кандидат Небојша Медојевић највише је освојио гласова на Цетињу (25,08%), Тивту и Бару, дјелимично и због тога што програмско одређе-

ње његове партије (Покрет за промјене) блиско процрногорским ставовима. Кандидат Андрија Мандић персонификовао је захтјеве просрпског дијела електората са највише гласова у Плужинама (32,53%) и Пљевљима (30,25%) тј. општинама Сјеверне Црне Горе. Са освојених 20% гласова у 11 општина 5 су из Сјеверне (Жабљак, Колашин, Плујине, Пљевља, Шавник), 2 из Сјевероисточне (Андријевица, Беране), 2 из Средње (Никшић, Подгорица) и 2 из Приморске регије (Херцег Нови и Тиват). Кандидат Срђан Милић (Социјалистичка народна партија настала распадом јединствене Демократске партије социјалиста 1997. године), највише гласова добио је у Плужинама (33,36%) - највише од свих, па је то једина општина гдје је већину гласова добио опозициони кандидат. Из Сјеверне регије највише је добио у Жабљаку, Шавнику, Мојковцу, као и Андријевици из Сјевероисточне регије.

Табела 3. – Предсједнички избори - 7. април 2013. године

Општина	уписано	важећих	гласали	1. %	2. %
Андријевица	4295	3174	3238	62,50	37,50
Бар	35800	18843	19785	47,03	52,97
Беране	29789	17000	17390	52,36	47,64
Бијело Поље	40479	24318	25134	59,74	40,26
Будва	14429	9439	9704	52,96	47,04
Цетиње	14658	8081	8766	55,96	44,04
Даниловград	12720	9034	9219	49,62	50,38
Херцег-Нови	24206	14808	15228	39,86	60,14
Колашин	6871	4925	5073	43,56	56,44
Котор	17637	9917	10399	49,16	50,84
Мојковац	7290	5503	5612	46,55	53,45
Никшић	57982	40704	41508	49,88	50,12
Плав	13265	5281	5578	74,60	25,40
Пљевља	26696	19223	19612	47,17	52,83
Плујине	2819	1893	1921	28,10	71,90
Подгорица	147678	97644	100726	42,26	52,74
Рожаје	20910	9128	9460	84,54	15,46
Шавник	1786	1280	1305	53,28	46,72
Тиват	10747	6173	6518	52,07	47,93
Улцињ	18936	6683	7382	71,89	28,11
Жабљак	3303	2270	2316	49,60	50,40
Затвори		908	929	70,38	29,62
Укупно	511405	316229	326803	51,21	48,79

Извор: Државна изборна комисија (www.dik.co.me)

Кандидати: 1. Филип Вујановић, 2. Миодраг Лекић

На предсједничким изборима 7. априла 2013. године (таб. 3), важно је истаћи, кандидат Миодраг Лекић наступио је као независни кандидат; исти је предсједник најјаче опозиционе партије Демократског фронта конституисаног од Нове српске демократије (некадашња Српска народна странка), Покрета за промјене и дијела Социјалистичке народне партије; вође опозиционих партија (Социјалистичка народна партија и у међувремену конституисана Позитивна Црна Гора) позвали су своје гласаче да гласају за независног кандида-

та; - мања чланица владајуће коалиције (Социјалдемократска партија) позвала је своје гласаче да не гласају Филипа Вујановића, за чије су (треће) кандидовање тврдили да је неуставно. Излазност је била 63,90%. Кандидат Вујановић добио је 51,21% гласова, а М. Лекић 48,79%. Последњи је тријумфовао у 11 општина чиме су ови избори допринијели највећим промјенама од увођења вишестраначја у Црној Гори. Лекић је највише гласова добио у „опозиционим” Плужинама (71,90%) и Херцег Новом (60,14%), а најмање у Рожајама (15,46%) и Плаву (25,40%) гдје се овај кандидат, од стране већинског бошњачког и албанског становништва перципира као просрпски.

Кандидат владајуће партије Филип Вујановић и на овим изборима најбоље је котиран у Сјевероисточној Црној Гори (Рожаје, Беране, Плав, Андријевица). Највише гласова добио је у Бијелом Пољу и Жабљаку (Сјеверна Црна Гора), Цетињу из Средишње Црне Горе, Тивту, Будви и Улцињу - општинама из црногорског Приморја. Миодраг Лекић овог пута већину је освојио у Бару (52,97%)- граду и општини из које потиче. На овакве изборне резултате и размјештај резултата по регијама велики утицај има национална и вјерска структура становништва, о чему ћемо детаљније након излагања резултата парламентарних избора.

б) Парламентарни избори

Парламентарни избори 10. септембра 2006. (таб. 4), од увођења вишестраначја (децембар, 1990) били су седми по реду. На њима је учествовало 12 листа. Највећи број гласова припао је Коалицији за Европску Црну Гору на челу са Милом Ђукановићем (48,62%) или 41 мандат у Скупштини (у таб. 4 под ред. бр. **1**). На другом мјесту је Српска листа - Андрија Мандић (14,68%) којој је припало 12 мандата (ред. бр. **3**), затим Коалиција Социјалистичке народне партије - Народне странке - Демократске српске странке (14,07%) са 11 мандата (ред. бр. **7**) и Покрет за промјене - Небојша Медојевић (13,13%) са 11 мандата (ред. бр. **10**). Коалиција Либералне партије и Бошњачке странке освојила је 3,76% или 3 мандата (ред. бр. **9**), док су по један мандат добиле Коалиција Демократског савеза у Црној Гори и Партија демократског просперитета - Мехмет Бардхи (ред. бр. **4**), Албанска алтернатива и Демократска унија Албанаца - Ферхат Диноша (ред. бр. **11**). Од укупног броја гласача (484 430) на овим изборима право да гласа искористило је (345 730) 71,37% регистрованих бирача, док је важећих гласова било 98%. Треба нагласити да је у мају мјесецу исте године спроведен референдум о државно-правном статусу Црне Горе, чиме је она иступила из државне заједнице са Србијом.

Размјештај гласова по општинама био је такав да је Коалиција за европску Црну Гору (ред. бр. **1**), апсолутном већином добила у Рожајама, Плаву, Никшићу, Даниловграду, Цетињу, Тивту, Будви и Бару, а релативну већину у Пљевљима, Жабљаку, Шавнику, Мојковцу, Беранама, Андријевици, Колашину, Подгорици, Херцег Новом, Котору и Улцињу.

Ljubomir Popović

Табела 4. – Парламентарни избори - 10. септембар 2006.

ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)					
				1.	2.	3.	4.	5.	6.
АНДРИЈЕВИЦА	4317	3357	3279	38.73	0.95	20.71	0.37	0.46	0.12
БАР	32316	21186	20732	51.22	0.67	12.19	4.06	0.43	0.65
БЕРАНЕ	28214	19864	19380	48.26	1.18	17.87	0.10	0.35	0.03
БИЈЕЛО ПОЉЕ	40011	29020	28549	57.17	0.44	15.41	0.48	0.38	0.07
БУДВА	12835	9207	9070	59.72	0.33	12.02	0.10	0.20	0.02
ДАНИЛОВГРАД	11809	9129	8975	54.13	0.78	13.11	0.18	0.27	0.07
ЖАБЉАК	3378	2691	2645	47.86	0.64	14.33	0.26	0.34	0.08
КОЛАШИН	7370	6232	6068	38.04	1.70	13.81	0.20	0.44	0.10
КОТОР	17701	11713	11566	47.83	0.58	13.63	0.12	0.27	0.07
МОЈКОВАЦ	7597	5797	5731	47.93	0.72	13.23	0.07	0.12	0.05
НИКШИЋ	56366	42036	41590	52.01	0.77	14.99	0.06	0.16	0.02
ПЛАВ	12630	7595	7396	56.31	0.32	5.34	5.77	0.74	0.43
ПЛУЖИНЕ	3290	2669	2617	25.87	3.55	23.54	0.27	0.46	0.08
ПЉЕВЉА	27796	21447	20948	39.53	0.67	25.56	0.49	0.31	0.25
ПОДГОРИЦА	129408	94961	93040	46.02	0.57	15.04	0.21	0.38	2.30
РОЖАЈЕ	19647	13304	12893	63.76	0.57	1.25	1.73	0.50	0.16
ТИВАТ	10740	6899	6829	52.01	0.35	15.43	0.09	0.26	0.03
УЉЦИЊ	17238	11542	11064	29.34	0.84	3.34	20.64	1.64	1.74
ХЕРЦЕГ НОВИ	24504	15857	15664	36.22	0.78	25.74	0.19	0.20	0.04
ЦЕТИЊЕ	14983	8839	8543	65.06	0.49	3.44	0.04	0.42	0.06
ШАВНИК	2280	1944	1915	49.82	1.46	16.19	0.05	0.21	0.05
ЗАТВОРИ		441	431	73.78	0.23	9.28	0.00	0.23	0.00
У РЕПУБЛИЦИ	484430	345730	338835	48.62	0.69	14.68	1.29	0.38	0.78
МАНДАТ (55)				41		12	1		1

ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)					
				7.	8.	9.	10.	11.	12.
АНДРИЈЕВИЦА	4317	3357	3279	34.77	0.03	0.03	3.75	0.06	0.03
БАР	32316	21186	20732	8.90	0.14	4.72	14.88	0.26	1.90
БЕРАНЕ	28214	19864	19380	22.78	0.02	2.74	6.40	0.04	0.22
БИЈЕЛО ПОЉЕ	40011	29020	28549	15.46	0.07	5.85	4.08	0.06	0.53
БУДВА	12835	9207	9070	12.30	0.03	1.92	12.66	0.02	0.67
ДАНИЛОВГРАД	11809	9129	8975	16.25	0.02	1.40	13.36	0.07	0.37
ЖАБЉАК	3378	2691	2645	30.51	0.04	0.30	5.33	0.04	0.26
КОЛАШИН	7370	6232	6068	36.90	0.43	.44	7.70	0.03	0.21
КОТОР	17701	11713	11566	15.42	0.07	5.41	15.50	0.03	1.07
МОЈКОВАЦ	7597	5797	5731	25.51	0.02	0.16	11.83	0.03	0.33
НИКШИЋ	56366	42036	41590	13.03	0.02	1.96	16.43	0.03	0.50
ПЛАВ	12630	7595	7396	9.57	0.03	14.40	1.49	5.41	0.18
ПЛУЖИНЕ	3290	2669	2617	36.00	0.04	0.38	9.40	0.15	0.27
ПЉЕВЉА	27796	21447	20948	21.88	0.03	1.79	9.18	0.09	0.23
ПОДГОРИЦА	129408	94961	93040	11.29	0.05	2.13	19.50	1.47	1.05
РОЖАЈЕ	19647	13304	12893	2.18	0.04	27.66	1.13	0.95	0.07
ТИВАТ	10740	6899	6829	9.78	0.10	2.39	17.48	0.03	2.04
УЉЦИЊ	17238	11542	11064	4.00	18.22	1.03	3.66	15.01	0.52
ХЕРЦЕГ НОВИ	24504	15857	15664	16.38	0.04	1.17	18.18	0.01	1.07
ЦЕТИЊЕ	14983	8839	8543	4.04	0.05	3.80	17.46	0.06	5.08
ШАВНИК	2280	1944	1915	27.21	0.05	0.05	4.80	0.00	0.10
ЗАТВОРИ		441	431	10.21	0.23	0.93	4.41	0.23	0.46
У РЕПУБЛИЦИ	484430	345730	338835	14.07	0.65	3.76	13.13	1.09	0.86
МАНДАТ 26				11		3	11	1	

Гледано по регијама у Сјевероисточној Црној Гори 53,57% гласова припало је Коалицији за европску Црну Гору, у Сјеверној 47,53%, Средишњој 46,18% и Јужној 53,30%. Изузетак представља општина Плужине гдје је Коалиција СНП-НС-ДСС освојила већину са 36%. Најнижи проценат гласова Коалиција за европску Црну Гору остварила је управо у Плужинама (25,87%), Улцињу (29,34%) и Колашину (38,04%). Српска листа (ред. бр. 3) је највећи уплив остварила у општинама гдје је бројно српско национално бирачко тијело: Херцег-Нови (25,74%), Пљевља (25,56%), Плужине (23,54%). Коалиција СНП-НС-ДСС највише гласова добила је у Колашину, Плужинама, Андријевици и Жабљаку, док су либерали и Бошњачка странка највише гласова добили у Рожајама (27,66%) и Плаву (14,40%), гдје је највећи удио Бошњака у националном саставу. Демократска унија Албанаца највише је добила у Улцињу (15,01%), као и Коалиција демократског савеза и Партија демократског просперитета (20,64%). Сходно томе, Српска листа најмање гласова добила је у Рожајама (1,25%), Улцињу (3,34%) и Цетињу (3,44%), као и Коалиција СНП-НС - ДСС (Рожаје 2,18%, Улцињ 4,0%, Цетиње 4,04%).

Парламентарни избори 29. март 2009 (таб. 5). Од укупног броја гласача (498 305) гласало је 329819 или 66,19% регистрованих бирача - 5,18% мање у односу на изборе из 2006. године. На важеће гласове отпало је 8,2% (323 992). Највећи проценат гласова на нивоу Црне Горе освојила је Европска Црна Гора - Мило Ђукановић (51,02%) којој је припало 48 мандата; потом Социјалистичка народна партија - Срђан Милић са 16,54% или 16 мандата, чиме се декларисала као најјача опозициона партија. На трећем мјесту је Нова српска демократија - Андрија Мандић са 9,06% гласова или 8 мандата; затим Покрет за промјене 5,93% или 5 мандата.

Од укупног броја важећих гласова на двије водеће партије (Европска Црна Гора и СНП), по регијама одлазило је: Сјевероисточна Црна Гора 62,53% према 16,35%; Сјеверна 51,62 према 22,15%; Средишња 51,23 према 16,03% и Јужна 45,57% према 14,11%. У односу на претходне изборе примјетан је пораст Коалиције Европска Црна Гора у свим регијама изузев Јужне. Упоредимо ли размјештај остварених резултата по општинама са претходним изборима Коалиција за европску Црну Гору задржала је апсолутну већину (> 50% освојених гласова) у свим општинама којима су се придружиле Шавник и Беране. У Плужинама је и овог пута највише добио СНП (41,96%) - 5,96% више у односу на резултат с претходних избора. Промјена је примјетна у Улцињу гдје је (24,93%) већину гласова добила Демократска унија Албанаца.

Парламентарни избори 14. октобар 2012. (таб. 6). Ови парламентарни избори донијели су извјесне промјене и помјерања на политичкој сцени Црне Горе. У међувремену конституисани су политички актери - партије Позитивна Црна Гора (лидер Дарко Пајовић, Партија грађанске провенијенције) и Демократски фронт (удружена Нова Српска демократија, Покрет за промјене и дио Социјалистичке народне партије; лидер Мио-

драг Лекић). На изборима је излазност износила 70,56% (362 714), док је проценат важећих гласова био 98,41%. У расподјели мандата учествовали су: Коалиција европска Црна Гора (39 мандата), Демократски фронт (20), Социјалистичка народна партија (9), Позитивна Црна Гора (7), Бошњачка странка (3), Хрватска грађанска иницијатива (1), Албанска коалиција (1) и Форца за јединство (1). За разлику од претходних избора, Бошњачка странка није коалирала са владајућом коалицијом, већ је имала сопствену листу.

У Сјевероисточној Црној Гори 47,65% важећих гласова припало је Коалицији за европску Црну Гору а 22,54% Бошњачкој странци; у Сјеверној 49,56% Коалицији европска Црна Гора и 20,31% Демократском фронту; у Средишњој 49,96% за владајућу коалицију односно 28,34% за Демократски фронт; у Јужној 41,36% према 22,73%. Док је број општина у којима је владајућа коалиција добила апсолутну већину гласова 2006. године износио 9, 2009. године 11, овог пута пао је на 6. Бошњачка странка највише гласова добила је у Рожајама (51,28%) и Плаву (27,71%), које су општине са највећим удјелом Бошњака у националном саставу. У Плужинама већину је задржала Социјалистичка народна партија (43,60%). У Улцињу је од важећих гласова 60,73% отпало на партије албанске провенијенције. Хрватска грађанска иницијатива највећи проценат гласова добила је у општинама гдје су у националној структури заступљени Хрвати - Тиват (9,20%) и Котор (3,36%).

Табела 5. – Парламентарни избори - 29. март 2009.

ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)					
				1.	2.	3.	4.	5.	
1	АНДРИЈЕВ.	4336	3182	3149	0.00	0.44	1.05	1.62	44.84
2	БАР	34077	20385	20059	0.61	0.38	2.64	2.83	56.05
3	БЕРАНЕ	29062	19144	18911	0.01	0.22	1.03	5.24	53.07
4	Б. ПОЉЕ	40342	28022	27733	0.11	0.24	0.91	2.66	58.98
5	БУДВА	13775	9906	9669	0.10	0.46	1.60	2.45	70.16
6	ДАНИЛОВГ.	12253	8914	8785	0.09	0.36	2.40	4.30	54.49
7	ЖАБУАК	3389	2339	2295	0.04	0.52	1.18	10.54	47.41
8	КОЛАШИН	7269	5261	5122	0.12	1.00	2.50	2.21	49.14
9	КОТОР	17968	10950	10699	0.16	0.41	3.10	4.86	49.68
10	МОЈКОВАЦ	7528	5827	5731	0.02	0.51	1.22	4.66	48.32
11	НИКШИЋ	57012	40116	39335	0.08	0.94	2.20	3.54	53.09
12	ПЛАВ	13125	7041	6945	1.08	0.09	0.39	0.72	65.28
13	ПЛУЖИНЕ	3127	2242	2214	0.00	2.48	1.13	4.65	27.60
14	ПЉЕВЉА	27737	20752	20531	0.05	0.31	1.46	1.81	46.25
15	ПОДГОРИЦА	135325	90268	88648	0.20	0.53	3.64	2.26	48.96
16	РОЖАЈЕ	20148	11275	11151	0.21	0.13	0.65	0.26	81.84
17	ТИВАТ	11077	6550	6380	0.30	0.55	5.61	4.53	54.31
18	УЛЦИЊ	18160	11652	11518	20.39	0.16	0.56	0.33	23.47
19	Х. НОВИ	25505	15587	15149	0.24	0.61	3.23	5.39	35.94
20	ЦЕТИЊЕ	14950	7980	7578	0.18	0.57	4.12	2.27	64.46
21	ШАВНИК	2140	1627	1607	0.06	0.68	0.44	4.48	52.27
22	ЗАТВОРИ	0	799	783	0.13	0.26	0.89	1.02	75.22
У РЕПУБЛИЦИ		498305	329819	329819	0.89	0.48	2.33	2.86	51.02

Љубомир Поповић

ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)					
				6.	7.	8.	9.	10.	
1	АНДРИЈЕВ.	4336	3182	3149	0.03	2.54	34.84	11.31	0.16
2	БАР	34077	20385	20059	1.39	5.88	10.84	8.13	5.28
3	БЕРАНЕ	29062	19144	18911	1.92	3.66	23.16	10.02	0.56
4	Б. ПОЉЕ	40342	28022	27733	3.89	2.87	18.43	9.03	1.66
5	БУДВА	13775	9906	9669	0.16	5.55	9.76	6.16	2.36
6	ДАНИЛОВГ.	12253	8914	8785	0.15	6.62	18.50	7.27	2.45
7	ЖАБУАК	3389	2339	2295	0.09	4.05	26.36	6.97	0.52
8	КОЛАШИН	7269	5261	5122	0.12	5.95	20.89	15.50	0.86
9	КОТОР	17968	10950	10699	0.22	5.37	17.88	8.14	0.23
10	МОЈКОВАЦ	7528	5827	5731	0.10	6.46	28.08	8.90	0.52
11	НИКШИЋ	57012	40116	39335	0.22	6.78	18.33	9.21	2.23
12	ПЛАВ	13125	7041	6945	3.02	1.07	11.62	3.40	1.67
13	ПЛУЖИНЕ	3127	2242	2214	0.00	2.85	41.96	15.67	0.50
14	ПЉЕВЉА	27737	20752	20531	1.23	4.90	22.96	17.96	0.67
15	ПОДГОРИЦА	135325	90268	88648	0.53	8.52	15.62	9.80	1.33
16	РОЖАЈЕ	20148	11275	11151	5.26	3.46	2.51	0.81	2.03
17	ТИВАТ	11077	6550	6380	0.41	6.41	9.94	9.06	4.70
18	УЛЦИЊ	18160	11652	11518	0.36	0.92	3.95	2.02	0.77
19	Х. НОВИ	25505	15587	15149	0.13	8.46	28.03	11.89	1.95
20	ЦЕТИЊЕ	14950	7980	7578	0.15	9.63	6.00	2.32	9.38
21	ШАВНИК	2140	1627	1607	0.00	1.93	25.82	12.26	0.06
22	ЗАТВОРИ	0	799	783	0.38	4.34	3.83	9.96	0.51
У РЕПУБЛИЦИ	498305	329819	329819	1.06	5.93	16.54	9.06	2.66	

ОПШТИНА	Гласача по списку	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)						
				11.	12.	13.	14.	15.	16.	
1	АНДРИЈЕВ.	4336	3182	3149	0.06	0.00	0.48	0.06	2.54	0.03
2	БАР	34077	20385	20059	0.13	0.73	0.62	0.09	0.90	3.49
3	БЕРАНЕ	29062	19144	18911	0.02	0.02	0.37	0.01	0.69	0.02
4	Б. ПОЉЕ	40342	28022	27733	0.03	0.08	0.32	0.00	0.76	0.03
5	БУДВА	13775	9906	9669	0.04	0.01	0.36	0.02	0.78	0.02
6	ДАНИЛОВГ.	12253	8914	8785	0.05	0.06	1.25	0.01	1.92	0.07
7	ЖАБУАК	3389	2339	2295	0.04	0.04	0.39	0.00	1.83	0.00
8	КОЛАШИН	7269	5261	5122	0.04	0.08	0.64	0.02	0.90	0.04
9	КОТОР	17968	10950	10699	0.06	0.07	0.64	0.03	1.11	0.04
10	МОЈКОВАЦ	7528	5827	5731	0.05	0.03	0.45	0.00	0.63	0.05
11	НИКШИЋ	57012	40116	39335	0.09	0.02	0.90	0.03	1.80	0.03
12	ПЛАВ	13125	7041	6945	0.10	4.67	0.12	0.04	0.33	6.47
13	ПЛУЖИНЕ	3127	2242	2214	0.09	0.00	0.45	0.00	2.57	0.05
14	ПЉЕВЉА	27737	20752	20531	0.02	0.01	0.39	0.02	1.93	0.03
15	ПОДГОРИЦА	135325	90268	88648	0.06	1.38	1.19	1.48	1.56	0.94
16	РОЖАЈЕ	20148	11275	11151	0.03	1.00	0.02	0.02	0.09	1.69
17	ТИВАТ	11077	6550	6380	0.09	0.09	1.07	0.02	2.84	0.08
18	УЛЦИЊ	18160	11652	11518	5.38	24.93	0.20	10.66	0.19	5.71
19	Х. НОВИ	25505	15587	15149	0.07	0.03	1.49	0.06	2.46	0.03
20	ЦЕТИЊЕ	14950	7980	7578	0.07	0.08	0.29	0.06	0.32	0.11
21	ШАВНИК	2140	1627	1607	0.00	0.00	0.56	0.19	1.18	0.06
22	ЗАТВОРИ	0	799	783	0.13	0.38	0.89	1.15	0.89	0.00
У РЕПУБЛИЦИ	498305	329819	329819	0.24	1.44	0.74	0.79	1.30	0.88	

Извор: Центар за демократску транзицију (www.cdtmn.org)

Листе: 1.ФОРЦА Назиф Цунгу; 2. Црногорски комунисти; 3. Странка пензионера и инвалида

Ljubomir Popović

Црне Горе; 4. Народнјачка коалиција Народна странка и Демократска српска странка; 5. Европска Црна Гора Мило Ђукановић; 6. „Бошњаци и муслимани заједно, једно”; 7. Покрет за промјене Можемо Небојша Медојевић; 8. СНП Социјалистичка народна партија Црне Горе Срђан Милић; 9. Нова српска демократија Андрија Мандић; 10. Коалиција Либералне партије и Демократског центра „За другачију Црну Гору” др Горан Батрићевић; 11. Партија демократског просперитета Partia e prosperitetit demokratik; 12. УДСХ ДУА Ферхат Диноша; 13. Отаџбинска српска странка доцент др Александар Стаматовић „За истинске Србе”; 14. „Албанска коалиција перспектива” „Koalicioni shqiptar Perspektiva”; 15. Српска национална листа; 16. Албанска листа Lista shqiptare: Демократски савез у Црној Гори Lidhja demokratika na Mal te Zi Мехмет Бардхи & Албанска алтернатива Alternativa shqiptare Gjergj Camaj

Табела 6. – Парламентарни избори -14. октобар 2012.

ОПШТИНА	Број гласача	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)							
				1.	2.	3.	4.	5.	6.		
1	АНДРИЈЕ.	4242	3284	3242	0,03	1,36	0,03	1,26	26,38	0,06	
2	БАР	36036	22520	22197	0,16	1,06	0,24	12,30	4,78	0,28	
3	БЕРАНЕ	29905	19929	19663	0,02	3,13	0,04	4,24	23,25	0,12	
4	Б. ПОЉЕ	40586	28687	28403	0,05	1,34	0,03	3,38	15,0	0,15	
5	БУДВА	14702	10436	10208	0,22	1,65	0,34	10,20	8,32	0,09	
6	ДАНИЛО.	12678	9720	9593	0,07	2,17	0,07	8,65	11,29	0,11	
7	ЖАБУАК	3379	2560	2506	0,08	2,63	0	5,07	19,71	0,12	
8	КОЛАШИН	6986	5458	5319	0,12	1,12	0,08	7,22	20,09	0,13	
9	КОТОР	18130	12004	11646	0,25	1,84	3,36	11,08	11,44	0,30	
10	МОЈКОВАЦ	7347	5722	5623	0,09	0,7	0,12	4,02	23,80	0,16	
11	НИКШИЋ	57480	42903	42164	0,07	1,80	0,11	8,68	9,82	0,12	
12	ПЛАВ	13483	7183	7107	0,06	0,38	0,05	1,12	8,72	3,00	
13	ПЛУЖИНЕ	2879	2278	2236	0	1,44	0,04	1,84	43,60	0,14	
14	ПЉЕВЉА	27328	21433	21142	0,05	1,12	0,02	3,89	19,62	0,10	
15	ПОДГОРИЦ	144037	106398	104866	0,28	1,24	0,12	11,11	7,65	0,78	
16	РОЖАЈЕ	21592	13709	13615	0,06	0,04	0	0,74	1,71	0,51	
17	ТИВАТ	11464	7316	7185	0,07	2,38	9,20	9,92	7,46	0,14	
18	УЉИЊ	19321	12327	12160	0,24	0,15	0,05	5,06	3,70	11,60	
19	Х. НОВИ	25650	16380	16087	0,05	3,56	0,46	6,68	20,64	0,18	
20	ЦЕТИЊЕ	14956	10066	9630	0,19	0,94	0,26	27,29	3,23	0,16	
21	ШАВНИК	1874	1523	1496	0	0,74	0	0,87	25,40	0,20	
22	ЗАТВОРИ	0	878	862	0	2,55	0	3,60	8,47	0,35	
У РЕПУБЛИЦИ	514055	362714	356950	0,1	1,5	0,4	8,4	11,2	0,8		
ОПШТИНА	Број гласача	Гласало	Важећи гласови	ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ (%)							
				7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
1	АНДРИЈЕВ.	4242	3284	3242	0,03	11,38	0,03	0,15	58,16	0,30	0,83
2	БАР	36036	22520	22197	2,30	26,26	1,14	4,38	46,24	0,32	0,54
3	БЕРАНЕ	29905	19929	19663	0,02	15,09	0,04	4,47	48,70	0,33	0,55
4	Б. ПОЉЕ	40586	28687	28403	0,02	14,68	0,06	7,93	56,1	0,23	1,03
5	БУДВА	14702	10436	10208	0,01	26,64	0,11	0,16	51,46	0,30	0,50
6	ДАНИЛОВ.	12678	9720	9593	0,02	26,16	0,11	0,17	49,65	0,50	1,03
7	ЖАБУАК	3379	2560	2506	0,04	17,84	0,08	0,16	50,16	0,36	3,75
8	КОЛАШИН	6986	5458	5319	0,08	29,42	0,08	0,12	40,15	0,68	0,71
9	КОТОР	18130	12004	11646	0,27	24,74	0,12	0,14	43,52	0,48	2,46
10	МОЈКОВАЦ	7347	5722	5623	0,10	21,47	0,13	0,12	48,34	0,43	0,62
11	НИКШИЋ	57480	42903	42164	0,04	29,07	0,08	0,21	48,61	0,55	0,84
12	ПЛАВ	13483	7183	7107	0,43	5,65	5,14	27,71	47,36	0,12	0,26
13	ПЛУЖИНЕ	2879	2278	2236	0,14	18,56	0,08	0,20	27,38	2,24	4,34

Љубомир Поповић

14	ПЉЕВЉА	27328	21433	21142	0,04	25,89	0,09	1,92	45,50	0,30	1,46
15	ПОДГОРИЦА	144037	106398	104866	0,43	29,67	1,06	1,16	45,43	0,39	0,68
16	РОЖАЈЕ	21592	13709	13615	0,60	1,08	0,07	51,28	43,81	0,05	0,05
17	ТИВАТ	11464	7316	7185	0,05	24,08	0,08	0,38	43,52	0,56	2,16
18	УЛЦИЊ	19321	12327	12160	21,61	4,77	27,52	1,59	23,39	0,12	0,20
19	Х. НОВИ	25650	16380	16087	0,12	27,02	0,09	0,17	39,27	0,46	1,30
20	ЦЕТИЊЕ	14956	10066	9630	0,09	12,85	0,14	0,29	53,72	0,60	0,24
21	ШАВНИК	1874	1523	1496	0,14	18,31	0	0	53,14	0,47	0,73
22	ЗАТВОРИ	0	878	862	0,46	15,66	0,35	1,39	65,89	0,12	1,16
	РЕПУБЛИКА	514055	362714	356950	1,1	23,2	1,5	4,2	46,3	0,4	0,9

Листе: 1. Албанска омладинска алијанса; 2. Српска слога; 3. Хрватска грађанска иницијатива - Одлучно; 4. Позитивна Црна Гора; 5. Социјалистичка народна партија; 6. Демократска унија Албанаца; 7. Албанска коалиција - Демократски савез у Црној Гори; 8. Демократски фронт; 9. Форца за јединство; 10. Бошњачка страна - Рафет Хусовић; 11. Европска Црна Гора - Мило Ђукановић; 12. Заједно; 13. Српски национални савез др Ранко Кадић.

Извор: Државна изборна комисија (www.dik.co.me)

Табела 7. – Регионални размјештај изборних резултата за водеће партије/коалиције са индексом доминантности

2006.				
Регија	Важећи гласови	Коалиција ДПС-СДП	Српска листа	Индекс доминантности
Јужна	74925	34039 (45,43%)	10650 (14,21%)	0,92
Средишња	152148	74867 (49,20%)	21699 (14,26%)	1,03
Сјеверна	68383	32504 (47,53%)	12642 (18,48%)	0,85
Сјевероисточна	42984	23009 (53,57%)	4699 (10,94%)	1,25
2009.				
Регија	Важећи гласови	Европска Црна Гора	Социјалистичка народна партија	Индекс доминантности
Јужна	73474	34955 (47,57%)	10367 (14,11%)	0,97
Средишња	144346	73960 (51,23%)	23135 (16,02)	1,02
Сјеверна	65233	33648 (51,58%)	14451 (22,15%)	0,85
Сјевероисточна	40156	25108 (62,52%)	6564 (16,34%)	1,34
2012.				
Регија	Важећи гласови	Европска Црна Гора	Демократски фронт	Индекс доминантности
Јужна	79483	32874 (41,36%)	18087 (22,75%)	0,80
Средишња	166253	78076 (46,96%)	47116 (28,34%)	0,80
Сјеверна	66725	33072 (49,56%)	13551 (20,31%)	1,26
Сјевероисточна	43627	20790 (47,65%)	3884 (8,90%)	1,68

Регионални размјештај резултата избора за парламент (2006. године) био је такав да је владајућа коалиција (Демократска партија социјалиста и Социјал-демократска партија) од укупно важећих гласова највећи удио остварила у Сјевероисточној Црној Гори, а друга партија на најбоље оствареним резултатом на изборима те године (Српска листа) најзаступљенија је била у Сјеверној Црној Гори. На изборима три године касније удио владајуће коалиције у истој регији је порастао на 62,52%, док је Социјалистичка народна партија највећи удио имала у Сјеверној Црној Гори (22,15%). Индекс доминантности коју показује однос разлике процената гласова за двије водеће пар-

тије у региону, према разлици међу њима на нивоу државе (Грчић, М., 2000:425), највеће вриједности имао је у регијама Сјевероисточна (за све три посматране изборне године), и Средишња Црна Гора (изузетак представља 2012). На парламентарним изборима 2012. у све четири регије удио владајуће коалиције износио је испод 50% од важећих гласова док је Демократски фронт, као друга најбоље котирана партија на тим изборима, највећи удио имао на простору Средишње Црне Горе од 28,34%.

Национална и вјерска припадност као детерминанте политичког понашања у Црној Гори

Црна Гора се одликује националним и вјерским геодиверзитетом (таб. 8), што се одражава на понашање бирача и размјештај резултата избора. Према попису спроведеном 2011. године, Црна Гора има 620.029 становника. Од тога броја Црногорци чине 44,98% (2003. – 43,2%), Срби 28,72% (2003. – 32,0%), Бошњаци 8,64% (2003. – 7,8%), Албанци 4,91% (5%), Муслимани 3,31%, Хрвати 0,97%. У религијском саставу доминирају православци 72,1%, припадници исламске вјероиповијести 19,11% и католици са 8,79%. Интересантно је довести у везу остварене изборне резултате у појединим општинама са напријед наведеним демографским структурама. Тако је на парламентарним изборима 2012. године Бошњачка странка највише гласова освојила у Рожајама 51, 28%, гдје им учешће у националној структури достиже 83,90%, и у Плаву 27,71% гдје у националном саставу чине већину од 51,9%. У истим општинама Демократски фронт (најјачи конституент му је Нова српска демократија) освојио је у првој свега 1,08%, а 5,65% важећих гласова у другој општини. Хрватска грађанска иницијатива на овим изборима учествовала је са сопственом листом, па је најбољи резултат остваривала у двије приморске општине: Тивту (9,20%) и Котору (3,36%) гдје у националној структури учествују са 16,42% (податак за Тиват, уједно највише у Црној Гори).

Албанске партије већину су освојиле тамо гдје је значајнији уплив Албанаца у етничком саставу. У Улцињу Албанци чине 70,66% становништва, па су три албанске партије на парламентарним изборима укупно добиле 60,73% важећих гласова. Форца за јединство резултат од 5,14% остварила је у Плаву, гдје удио Албанаца достиже 18,8%, највише послје Улциња.

Коалиција европска Црна Гора најбољи резултат остваривала је у Сјевероисточној, дијелу Сјеверне и Средишње Црне Горе, као и у приморским општинама Будви, Тивту, Бару. Интересантно је поменути примјер Андријевице и уопште општина из долине Лима. У Андријевици иако од укупно 5071 становника Срби учествују са 61,86% (Црногорци 32,46%), у сва три случаја парламентарних избора тријумфовале су партије из владајуће коалиције (ДПС - СДП). Такође и општине Бијело Поље и Беране гдје је већину гласова освајао ДПС - СДП (Бијело Поље: Црногорци 19,12%, Срби 35,96%, Бошњаци

27,34%, Муслимани 12,97%; Беране: Црногорци 26,02%, Срби 42,96%, Бошњаци 17,72%). То се донекле објашњава што припадници бошњачког и муслиманског дијела становништва, у колико нијесу имали сопствене листе на изборима, рађе се одређују за партије из владајуће коалиције - дијелом због њиховог мултиетничког и мултиконфесионалног става, а дијелом и због просрпског карактера опозиције (макар тако је они перципирају).

Табела 8. – Демографске карактеристике појединих општина у Црној Гори (2011)

Општина	Регија	Бр. ст.	Национална структура	Вјерска структура
Рожаје	Сјеверно-сточна	22964	Бошњаци 83,90%, Срби 3,58%, Црногорци 1,74%	Ислам 94,96%, Православни 4,60%
Плав	Сјеверно-сточна	13108	Црногорци 6,27%, Срби 16 %, Бошњаци 51,90%, Албанци 18,8%	Ислам 76,64 %, Православни 21,48 %
Пљевља	Сјеверна	30786	Црногорци 24,34%, Срби 57,07%, Бошњаци 6,92%, Муслимани 5,65%	Православни 79,1%, Ислам 16,37%
Плужине	Сјеверна	3246	Црногорци 27,78%, Срби 65,65%	Православни 97,1%
Бијело Поље	Сјеверна	46051	Црногорци 19,12%, Срби 35,96%, Бошњаци 27,34%, Муслим. 12,97%	Православни 53,55%, Ислам 42,64%
Беране	Сјеверно-сточна	33970	Црногорци 26,02%, Срби 42,96%, Бошњаци 17,72%	Православни 68,55%, Ислам 27,97%
Подгорица	Средишња	185937	Црногорци 57,355, Срби 23,26% Албанци 5,13%	Православни 78,29%, Ислам 11,23%
Херцег-Нови	Јужна	30864	Црногорци 33,68%, Срби 48,90%	Православни 84,28% Католици 4,11%
Улцињ	Јужна	19921	Црногорци 12,44%, Срби 5,74%, Албанци 70,66%, Бошњаци 2,25%	Прав. 14,88%, Ислам 71,82%, Католици 11,02%
Тиват	Јужна	14031	Црногорци 33,25%, Срби 31,61%. Хрвати 16,42%	Православни 64,55%, Католици 20,45%

Извор: Завод за статистику Црне Горе - Монстат (www.monstat.org)

На Цетињу (16657 становника, 90,54% Црногорци) опозиционе странке у посматраном периоду нису имале запаженији резултат, већ су највише гласова освајале Демократска партија социјалиста и Социјалдемократска партија са Либералном партијом. Као „Традиционално опозиционе” општине могле би се издвојити Плужине (65,65% Срби, 27,78% Црногорци, на локалном нивоу већину у скупштини има СНП и друге опозиционе партије) у којима је током парламентарних избора највише гласова добијала Социјалистичка народна партија; Пљевља (30 786 становника Срби 57,07%, Црногорци 24,34%, на локалном нивоу власт држи опозиција) и Херцег - Нови (30864 ст., Срби 48,90%, Црногорци 33,68%, власт држи опозиција).

Интересантан је примјер Подгорице гдје је током анализираних парламентарних избора владајућа коалиција увијек добијала највише гласова, али никад преко 50%. У Никшићу (2006. и 2009. године) апсолутну већину добијала је владајућа коалиција, а 2012. године нешто испод 50% важних гласова. Из овог града је актуелни премијер и предсједник Демократске партије социјалиста Црне Горе, што се мора имати у виду при анализи изборних резултата. На предсједничким изборима 2013. године у овој општини већину је добио Миодраг Лекић, као и у Бару (52,97%) из којег потиче.

Напријед наведено иде у прилог политиколошким проучавања бирача у Црној Гори, поготово фактора изборне и партијске преференције. Тако је О. Комар анализирао социо - демографске карактеристике које доминантно утичу на политичко одређење бирача, док је у социјално - демографски модел укључила варијабле као што су: пол/род, старост, национална припадност, образовање, величина и тип насеље у којима испитаници живе, занимање, запослење и тип запослења, конфесионална припадност, брачни статус.

У случају Демократске партије социјалиста (ДПС) најснажнији предиктор је „припадност српској националности” тј. уколико се неко изјаснио као Србин/Српкиња опада вјероватноћа да ће гласати за ову партију. Други по значају предиктор јесте припадност „Црногорској православној цркви” при чему расте вјероватноћа гласања за ДПС уколико испитаник подржава ЦПЦ. Вјероватноћа гласања за ДПС расте у случају ако испитаник живи на селу, бави се предузетништвом, или је домаћица, или ако је запослен у јавном сектору. Припадност Српској православној цркви (СПЦ) снажан је негативни предиктор гласања за другу чланицу владајуће коалиције - Социјал-демократску партију (СДП). За опозициону Социјалистичку народну партију (СНП) најјачи позитивни предиктор је српска националност, док висок значај има и припадност СПЦ. Негативни предиктори гласања за ову партију су град, бављење предузетништвом и неудата као брачни статус. За Нову српску демократију (НСД) најзначајнији позитивни предиктор је припадност СПЦ, а потом Централни регион, српска националност, запослење на неодређено вријеме.

Дакле, националност и вјерска припадност истичу се као кључна идентитетска питања која имају своје мјесто и у партијском маркетингу. Припадници српске националности гласају за партијске опозиције, док се припадници црногорске националности више одлучују за партије које су на власти (Комар, О., 2013: 139-149).

Закључна разматрања

У електоралној географији издвајају се три кључна методолошка правца: еколошки, електорално- психолошки тј. бихејвиористички, и структурно-функционални. У Црној Гори постоји 21 изборна јединица тј. онолико колико има општина, чиме се уважавају постојеће специфичности територијалне подјеле и представљање грађана свих тих територијалних јединица у парламенту. Критеријум за одређивање броја представника у парламенту је број грађана са правом гласа. Највеће општине имају највећи број бирачких мјеста. За геопросторно анализирање резултата избора, као уосталом и свако друго, неопходно је имати у виду: Националну структуру становништва Црне Горе; вјерску структуру; на нивоу државе и по општинским јединицама; формирање политичко- географске карте Црне Горе, посебно географско- историјске факторе од значаја за њен данашњи територијални обухват и демографске ка-

рактеристике; политичке и социо-економске тенденције и обиљежја Црне Горе (поготово крајем 20. и на очеку 21. вијека). Главне детерминанте резултата избора у Црној Гори су, на првом мјесту, национална и вјерска припадност.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Грчић, М. (2000). *Политичка географија*. Београд - Географски факултет.
- Комар, О. (2013). *Бирачи у Црној Гори - фактори изборне и партијске преференције*. Београд: Чигоја.
- Павићевић В. (1997). *Изборни систем и избори у Црној Гори 1990-1996*. Подгорица: ЦИД.
- Павићевић В., Дармановић С., Комар О., Вујовић З. (2007). *Избори и изборно законодавство у Црној Гори 1990-2006*. Подгорица: Центар за Мониторинг - ЦЕМИ.
- Закон о избору председника црне Горе*, Службени лист Црне Горе бр. 17/2007.
- Закон о избору одборника и посланика*, Службени лист Црне Горе бр. 46/2011.
- Резултати пописа спроведеног од 1. до 15. априла 2011. године.
- www.cdtmn.org
- www.monstat.org
- www.dik.co.me
- www.vijesti.me
- www.skupstina.me

Љубомир Поповић

GEOSPATIAL ANALYSIS OF ELECTION RESULTS IN MONTENEGRO- CONTRIBUTION TO ELECTORAL GEOGRAPHY

Summary

There are three key methodological courses in electoral geography: ecological, electoral-psychological etc. behaviorist, and structural-functional. There are 21 election units in Montenegro, which is the same number of municipalities, which accepts the existing specificities of territorial division and presentation of the citizens in the parliament. The criteria for determination of the number of representatives in the parliament is the number of citizens with vote right. The major municipalities (Niksic and Podgorica) have the most polling stations.

For geospatial analysis of election results in Montenegro, as every other, the following has to be taken into account: national structure of population; religious structure of population (on the level of the state and by municipal units); formation of political-geographical map of Montenegro, other geographical and historical factors important for its territorial frame and demographic features; political and social-economical tendencies and marks of Montenegro (especially at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century).

Election results in Montenegro were monitored through statistical (official) publications, after which a cartographical presentation was done. Changes were monitored in 4 demographic/statistical regions: north-east, north, central and east. Main determinants affecting behavior of voters in Montenegro are national and religious commitment in major, and a series of other features (employment, settlement, gender, age) in minor degree.